

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้มีการตรวจชำระกฎหมายขึ้นในปี พ.ศ. 2347¹ ด้วยเหตุที่มีคดีระหว่าง นายบุญศรี ช่างเหล็กหลวงร้องทุกข์กล่าวโทษพระเกษมและนายราชาอรรดเป็นใจความว่า อำแดงป้อมซึ่งเป็นภริยาของตนฟ้องหย่าคนทั้ง ๆ ที่อำแดงป้อมนอกใจทำชู้ด้วยนายราชาอรรด นายบุญศรีไม่มีความผิดจึงไม่ยอมหย่า แต่พระเกษมกลับไม่พิจารณาดีตามคำให้การของนายบุญศรี และพูดจาทะเลาะโลมอำแดงป้อมพิจารณาไม่เป็นสังขรณ์เข้าด้วยอำแดงป้อมที่เป็นชู้กับนายราชาอรรด ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงมีพระราชโองการตรัสให้เจ้าพระยาพระคลังเอากฎหมาย ณ สานหลวงมาสอบกับฉบับหอหลวง ฉบับข้างที่ได้ความว่า ชายหาผิดมิได้ หมึงขอหย่าท่านว่าเป็น หมึงหย่าชายหย่าได้ ซึ่งถูกต้องตรงกันทั้ง 3 ฉบับ จึงมีพระราชโองการดำรัสว่า “ฝ่ายพุทธจักรนั้น ฯลฯ ...และฝ่ายข้างอาณาจักรนี้กษัตริย์ ผู้ดำรงแผ่นดินนั้นอาศัยซึ่งโบราณราช นิตินิฎหมาย จึงพิพากษาดราสิน เนื้อความราษฎรทั้งปวงได้โดยยุติธรรม และพระราชกำหนดพระอายุการนั้นก็พื้นเพอนวิปริตผิดซ้าต่างกันไป เป็นอันมาก ด้วยคนอันโลกหลงหาความละเอียดแก่บาปมิได้ คัดแปลงแต่งตามชอบใจไว้พิพากษา พาให้เสียยุติธรรมสำหรับแผ่นดินไปก็มีบ้าง”²

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจัดข้าหลวงออกทรงสุจริตพระบาท ที่มีสติปัญญาได้ ขุนสุนทรโวหาร ผู้ว่าที่พระอภัยมณี 1 ขุนสาระประเสริฐ 1 อาภัยมณีขุนวิเชียรอักษร 1 ขุนวิจิตรอักษร 1 ขุนหลวงพระไกรสี 1 ลูกขุนพระราชพินิจไกรยาชวลิต 1 หลวงอดิยา 1 พระมหาวชิราธรรม 1 ขุนศรีวรโวหาร 1 ราชบัณฑิตนายพิมพ์ นายค่อน บาเรียน 1 ให้ชำระพระราชกำหนดบทพระอายุการ อันมีอยู่หอหลวงตั้งแต่พระธรรมศาสตร์ให้ถูกถ้วนตามบาลี และเนื้อความมิให้ผิดเพี้ยนซ้ากันได้จัดเป็นหมวดเหล่าเข้าไว้ แล้วให้อภัยมณีประชุมเสี้ยนหมึก 3 ฉบับไว้ห้องเครื่อง ฉบับ

¹ รัชทอง จันทรางศุ, กฎหมายไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น พ.ศ. 2529 คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 5

² หลวงสุทธีวาทนฤพุมิ, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมาย พ.ศ. 2504, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2512), หน้า 101

หนึ่งไว้หอหลวงฉบับหนึ่ง ณ สานหลวง สำหรับลูกขุนฉบับหนึ่งปิดตรา พระราชสีห์ พระคชสีห์ บัวแก้ว ทุกเล่มเป็นสำคัญ ถ้าพระเกษม พระไกรสีห์เชิญพระสมุคพระราชทานกำหนดบทพระอาการ ออกมาพิพากษาถึงคดีใด ลูกขุนทั้งปวงไม่เห็นปิดตราสามดวงนี้ไซ้ร้อ ย่าให้เชื่อฟังเอาเป็นอันขาดทีเดียว”³ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงมูลเหตุในการตรวจชำระกฎหมายตราสามดวงแล้ว จะพบว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงมีพระราชหฤทัยใส่ที่จะให้มีการแก้ไขกฎหมายมาก่อนที่จะเกิดคดีขึ้นแล้ว ดังพระราชดำรัสว่า “...พระราชกำหนดบทพระอาการสำหรับแผ่นดิน สำหรับกระษัตริย์มีมากหลายต่อ ๆ มา จะนับจะคลณามีได้ ครั้นกรุงศรีอยุธยาเสียแก่... พม่า ข้าศึกพระธรรมศาสตร์ราชสาสตร บทพระอาการ กระจัดกระจาย หายเก้าส่วนสิบส่วน มีอยู่สักส่วนหนึ่งให้สืบพระมหาราชครูพระไกรสี นอกราชการ ผู้เถ้า”⁴

ความคิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย เป็นบทบัญญัติหนึ่งในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งได้บัญญัติไว้ในพระไอยการและกฎหมายต่าง ๆ กัน โดยบทบัญญัติเหล่านี้ ได้บัญญัติถึงลักษณะของการกระทำผิดต่าง ๆ โดยจะกำหนดลักษณะความผิดเป็นกรณีต่าง ๆ ไป เช่น พระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน มาตรา 23 บัญญัติว่าวิวาท ชก ตี ทูป ถอง ตบ บิด ข่วน ด้วยมือก็ตี เอาถุงผ้า ฟาด ตี ท่านั้นก็ตี นอกจากนั้นลักษณะของการบัญญัติกฎหมายยังรวมเอาลักษณะของการกระทำที่เป็นการดูหมิ่นเข้าด้วย ดังเช่น ในมาตรา 34⁵ แนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายลักษณะเช่นนี้ ประเทศไทยในขณะนั้นได้รับแนวความคิดนี้มาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมอญ โดยมอญได้รับแนวความคิดนี้มาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของฮินดูอีกทอดหนึ่ง⁶ ดังนั้นลักษณะของการแบ่งฐาน

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 102.

⁴พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลาภฤคิยากร, 200 ปี รัตนโกสินทร์ 25 ปี นิติศาสตร์จุฬา: พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงชำระสะสางกฎหมาย, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2525, หน้า 2

⁵ดูพระไอยการลักษณะวิวาท ตี ต่อกันมาตรา 23

⁶ดูพระไอยการลักษณะวิวาท ตี ต่อกันมาตรา 24

⁷พัชรินทร์ ในพรมราช, ความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์: ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของฐานความผิดตั้งแต่สมัยกฎหมายตราสามดวงจนถึงสมัยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2536) หน้า 10.

ความคิดจึงคล้ายคลึงกับบทบัญญัติของกฎหมายใน The law of man⁸ เมื่อพิจารณาถึงวิธีการในการบัญญัติพระไอยการและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายแล้ว จะพบว่าวิธีการในการบัญญัติกฎหมายโดยการหาเหตุผลจากข้อเท็จจริงย่อย ไปหาหลักทั่วไป⁹ ในรูปแบบของบทสรุปที่เป็นข้อเท็จจริง หรือเฉพาะกรณี (conclude individual)

ต่อมาพระไอยการและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในกฎหมายตราสามดวงได้ถูกยกเลิกไปโดยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เหตุผลในการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 นั้นมีหลายสาเหตุด้วยกันไม่ว่าจะในเรื่องของสิทธิสภาพนอกอาณาเขต การติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ความไม่ชัดเจนของตัวบทกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น¹⁰ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ที่บัญญัติขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายตราสามดวงนี้มีการนำเอาแนวความคิดในทางกฎหมายของประเทศทางตะวันตกมาใช้อ้างอิงในการบัญญัติกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้รูปแบบของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 แตกต่างไปจากกฎหมายตราสามดวง แต่ทั้งนี้แนวความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ก็ได้เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิงกลับแต่จะมีการประสมประสานแนวความคิดที่มีอยู่เดิมตลอดจนทฤษฎีกฎหมายที่ยังไม่พ้นสมัยเข้ากันกับหลักและวิธีการเขียนกฎหมายอย่างตะวันตก¹¹

ความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จะใช้วิธีการบัญญัติกฎหมายโดยวางหลักบทบัญญัติของกฎหมายในลักษณะทั่วไป (abstract general) แล้วนำหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ไปปรับใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง¹² มีการจัดแบ่งความผิดออกเป็นหมวดหมู่ เช่น มาตรา 249 บัญญัติว่าผู้ใดกระทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ท่านว่ามันฆ่าคนโดย

⁸The law of man, (Tranlated by G.Buhler Delhi : Motilal Banarsidass, 1970), p. 47.

⁹วิชา มหาคุณ, การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 4 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, พ.ศ. 2534), หน้า 42

¹⁰กนิษฐา ชิตช่วง, “มูลเหตุของการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2533) หน้า 146-147.

¹¹รงทอง จันทรางศุ, การปฏิรูปภาษากฎหมายไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์), หน้า 217

¹²วิชา มหาคุณ, การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย, หน้า 42

เจตนา... นอกจากนี้ลักษณะของความคิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายในกฎหมายตราสามดวงและกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ในความผิดบางฐานนั้นมีลักษณะของการกระทำผิดพื้นฐานเหมือนกัน เช่น ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในพระไอยการลักษณะวิวาทคดีค่ากันมาตรา 30 และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 256¹³ เมื่อเปรียบเทียบลักษณะทั่วไปโดยส่วนใหญ่ของพระไอยการลักษณะวิวาทคดีค่ากันกับความผิดที่เป็นการประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 แล้วจะพบว่ากฎหมายทั้งสองฉบับซึ่งต่างยุคต่างสมัยกันมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะในส่วนของแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมาย การจัดประเภทของความคิดและการกำหนดลักษณะของความคิด ทั้งนี้เนื่องจากว่าความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง และความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มีแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายที่นำมาใช้อ้างอิงแตกต่างกัน โดยความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงได้รับแนวความคิดจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้รับแนวความคิดมาจากประเทศทางตะวันตกเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงและความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 นั้นต่างก็มุ่งหมายลงโทษการกระทำผิดที่มีลักษณะของการกระทำต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลเป็นสำคัญ แต่เมื่อได้พิจารณาถึงแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายการจัดประเภทของความคิด และการกำหนดลักษณะของความคิดในกฎหมายทั้งสอง แล้วจะพบว่ามีส่วนที่คล้ายคลึงและต่างกัน การศึกษาถึงความคล้ายคลึงและแตกต่างกันของความผิดอาญาที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกายนี้ จะทำให้สามารถเข้าใจถึงวิวัฒนาการของความคิดฐานนี้ในสังคมไทยได้ โดยจะวิเคราะห์ถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของบทบัญญัติในความผิดที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกายที่บัญญัติไว้ในกฎหมายไทย และวิเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายในส่วนนี้ด้วย

¹³ ดูพระไอยการลักษณะวิวาทคดีค่ากัน มาตรา 30 และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127

สมมติฐาน

เมื่อมีการจัดทำทบทวนบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายตราสามดวงที่ใช้มาแต่เดิม วิธีการบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ได้รับเอาแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมาย การจัดประเภทของความผิด และการกำหนดลักษณะของความผิด จากระบบกฎหมายตะวันตกเข้ามาใช้เป็นหลัก กับทั้งได้ประสมประสานอิทธิพลของกฎหมายตราสามดวง เฉพาะส่วนที่ไม่ขัดหรือแย้งกับแนวความคิดอย่างใหม่ของตะวันตกไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 อย่างเหมาะสมด้วย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษาเปรียบเทียบความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง กับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127
2. ศึกษาถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันของความผิดอาญาที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง กับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127
3. ศึกษาถึงสาเหตุของความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันของความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง กับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127
4. ศึกษาถึงผลที่เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงของความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง จนมาเป็นกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127

ขอบเขตของการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยทางนิติศาสตร์ โดยจะศึกษาถึงประวัติศาสตร์ของกฎหมายและสังคมวิทยา กฎหมาย โดยจะจำกัดขอบเขตอยู่ในเรื่องของความผิดอาญาที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและเข้าใจแนวความคิดในการบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง และความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127
2. ทำให้ทราบถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันของบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ในกฎหมายตราสามดวง และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127
3. ทำให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127
4. ทำให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของบทบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตร่างกายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงจนถึงกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127
5. ทำให้ได้ความรู้ใหม่ในเชิงประวัติศาสตร์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป